

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 19 december 2023

Mål nr

Ö 1217-23

PARTER

Klagande

Stockholms kommun genom Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd
c/o Familjerätten
Box 7049
164 07 Kista

Ombud: Biträdande stadsadvokat PL

Motpart

FO

SAKEN

Avvisande av överklagande

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2023-01-25 i mål T 15012-22

Dok.Id 274079

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax -
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstodomstolen.se

Expeditionstid
08:00–12:00
13:15–16:00

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Stockholms kommun genom Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd (socialnämnden) har yrkat att Högsta domstolen ska undanröja hovrättens beslut och återförvisa målet dit för prövning i sak.

FO har beretts tillfälle att yttra sig men inte hörts av.

Bakgrund

1. Socialnämnden ansökte i tingsrätten om att vårdnaden om DHW skulle överflyttas från hennes mor och vårdnadshavare FO till familjehemsföräldrarna AN och GN som särskilt förordnade vårdnadshavare enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. Nämnden anförde att DHW, som vid tidpunkten för ansökan var knappt fyra år, hade varit placerad hos familjehemsföräldrarna i ca tre år och att FO på grund av bristande omsorgsförmåga inte kunde förväntas fylla rollen som vårdnadshavare för henne under överskådlig tid.
2. Tingsrätten biföll ansökan om att flytta över vårdnaden till AN och GN som särskilt förordnade vårdnadshavare, men med hänvisning till att FO var varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden i den mening som avses i 6 kap. 8 a §.
3. Socialnämnden överklagade tingsrättens dom och yrkade att hovrätten skulle förordna att vårdnaden om DHW i stället skulle flyttas över med stöd av 6 kap. 8 §.
4. Hovrätten har avvisat socialnämndens överklagande.

Frågan i målet

5. Frågan i målet är om socialnämnden har något klagointresse när vårdnaden har flyttats över till en särskilt förordnad vårdnadshavare med tillämpning av en annan bestämmelse än den som nämnden åberopat.

Allmänt om klagointresse

6. För att ett överklagande ska tas upp av högre rätt gäller ett generellt krav på att den som överklagar har ett rättsligt intresse av att en överprövning kommer till stånd, dvs. har ett klagointresse. Detta innebär att domen från rättslig synpunkt ska medföra en nackdel för klaganden och att det yrkande som klaganden framställer på objektiva grunder ska kunna sägas vara till klagandens förmån. I princip ska yrkas ändring i domslutet och inte endast i domskälen. (Jfr bl.a. ”Slutbesiktningen och klagointresset” NJA 2018 s. 467 p. 9 och 10.)

Överflyttande av vårdnad

7. Av 6 kap. 2 § första stycket föräldrabalken följer att ett barn står under vårdnad av båda föräldrarna, eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare eller åt en tillfällig vårdnadshavare. Den som har vårdnaden om ett barn ansvarar, enligt andra stycket, bland annat för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran tillgodoses.

8. I lagstiftningen görs i dessa avseenden ingen skillnad på rättigheter och skyldigheter för den som är vårdnadshavare till följd av föräldraskap jämfört med den som är särskilt förordnad vårdnadshavare. Inte heller skälen för varför vårdnaden överflyttats till en särskilt förordnad vårdnadshavare har någon inverkan på dennes rättigheter och skyldigheter.

9. Enligt 6 kap. 2 a § gäller att barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad. Detsamma följer av Barnkonventionen.
10. De närmare förutsättningarna för överflyttande av vårdnad till särskilt förordnade vårdnadshavare följer, såvitt nu är av intresse, av 6 kap. 7–8 a §§.
11. Av 6 kap. 7 § framgår att det finns en skyldighet för rätten att göra ändring i vårdnaden, eller flytta över den till särskilt förordnade vårdnadshavare, om en förälder vid utövandet av vårdnaden gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller i övrigt brister i omsorgen om barnet på ett sätt som medför bestående fara för barnets hälsa eller utveckling.
12. I 6 kap. 8 § föreskrivs att om ett barn stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet och det är uppenbart att det är bäst för barnet att det rådande förhållandet får bestå och att vårdnaden flyttas över till den eller dem som har tagit emot barnet eller någon av dem, ska rätten flytta över vårdnaden till dem såsom särskilt förordnade vårdnadshavare. Bestämmelsen syftar till att öka tryggheten för familjehemsplacerade barn och utgår, till skillnad från 6 kap. 7 §, från barnets behov av trygghet och stabilitet snarare än från föräldrarnas bristande förmåga att utöva vårdnaden.
13. Av 6 kap. 8 a § följer bland annat att om båda föräldrarna är varaktigt förhindrade att utöva vårdnaden om barnet ska vårdnaden flyttas över till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Bestämmelsen infördes primärt med ensamkommande flyktingbarn som beviljats uppehållstillstånd i åtanke, men som framgått är ordalydelsen i lagtexten generell. I förarbetena uttalas också att bestämmelsen är tillämplig även på andra förhållanden; exempelvis kan vårdnaden överflyttas med stöd av detta lagrum om föräldern av medicinska skäl, såsom långvarig medvetslöshet eller allvarlig psykisk sjukdom, är förhindrad att sörja för sitt barn (jfr prop. 2004/05:136 s. 42 och 54).

Återgång av vårdnad

14. Om en förälder önskar återfå vårdnaden om sitt barn kan talan om överflyttning från en särskilt förordnad vårdnadshavare väckas enligt 6 kap. 10 § första stycket. Rätten kan då besluta om sådan överflyttning. Bestämmelsen gäller oberoende av på vilken grund vårdnaden har flyttats över till den särskilt förordnade vårdnadshavaren.

15. Av paragrafen framgår inte om rätten vid sin prövning av en sådan talan ska beakta något annat än vad som generellt gäller när rätten prövar vårdnadsfrågor. I förarbetena uttalades visserligen att frågan om vårdnaden ska flyttas över till en förälder måste prövas mot bakgrund av de skäl som en gång har förelegat för att utse en särskilt förordnad vårdnadshavare (jfr prop. 1990/91:8 s. 62). Bestämmelsen i 6 kap. 2 a § och Barnkonventionens krav om att barnets bästa alltid ska vara avgörande gäller emellertid även vid en talan om återgång av vårdnaden. Det innebär att prövningen av om vårdnaden ska återgå inte kan ta sikte bara på de skäl som ursprungligen anfördes för beslutet att överflytta vårdnaden till en särskild vårdnadshavare. Den prövning som ska göras är alltså densamma oberoende av om överflyttningen av vårdnaden ursprungligen skedde med stöd av 6 kap. 8 § eller 6 kap. 8 a §.

Bedömningen i detta fall

16. De rättigheter och skyldigheter som ankommer på AN och GN såsom särskilt förordnade vårdnadshavare för DHW påverkas inte, varken i relation till D, socialnämnden eller någon annan, av att tingsrätten har flyttat över vårdnaden till dem med stöd av 6 kap. 8 a § föräldrabalken i stället för 6 kap. 8 §. Rättsföljden av tingsrättens dom skulle med andra ord inte kunna komma att ändras vid en prövning i sak av socialnämndens överklagande.

17. Om FO vid ett senare tillfälle väcker talan om att återfå vårdnaden enligt 6 kap. 10 § ska alltså Ds bästa vara avgörande för utgången. Finner

rätten vid sådan prövning att det är till hennes bästa att vårdnaden förblir hos de särskilt förordnade vårdnadshavarna ska någon återgång av vårdnaden till FO inte ske. Och det gäller även om de omständigheter som tingsrätten en gång lade till grund för att flytta över vårdnaden till de särskilt förordnade vårdnadshavarna då inte längre är för handen.

18. Mot bakgrund av det nu anförda saknar socialnämnden klagointresse. Överklagandet ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Stefan Johansson, Petter Asp, Stefan Reimer (referent), Christine Lager och Margareta Brattström
Föredragande har varit justitiesekreteraren Christine Stridsberg